

Een verzameling binnen de verzameling, over mosselen en mensen

Jan Kuiper

In de afgelopen jaren ben ik als schelpenverzamelaar ook steeds meer geïnteresseerd geraakt in eetbare schelpdieren, de visserij- en verzamelmethoden en de sociaal historische achtergrond en hierbij ook de verpakkingen waarin de weekdieren aan de consument worden verkocht en alles wat er verder bij komt. Zo is mijn collectie ansichtkaarten op dit gebied ook gestaag groeiende en ik wil graag de lezers van Spirula hiervan laten meegenieten, waarbij in deze eerste kleine bijdrage, het zoeken van mosselen het onderwerp is. Het mosselseizoen is uiteraard weer losgebarsten nu er weer een R in de maand zit, alhoewel dat heden ten dage niet meer helemaal nodig is, met de huidige koel- en andere technieken kan men ook gerust al wat eerder of later van deze heerlijkheden uit het zilte nat genieten. Hoe anders was dat aan het begin van de vorige eeuw, en daarvoor uiteraard ook, toen men veel meer dan nu van de grillen en luimen van de natuur afhankelijk was en bij het mosselen zoeken er goed op moest letten dat de temperaturen niet te hoog waren om dit volksvoedsel te vergaren, te vervoeren en eventueel te verkopen. Zo'n 30 tot 35 jaar geleden was het in mijn woonomgeving, Farmsum, Delfzijl en Appingedam heel normaal dat je in de herfstperiode, in de lokale café's, op gezette tijden fietsen met fietstassen en beslikte laarzen bij de ingang zag staan, en dan wist je als inboorling: de mosseltijd is er weer. Op een koele binnen-

plaats, of later in de koelkast van de uitbater van het etablissement, stonden dan zakken met mosselen die verzameld waren door vaak al wat oudere mannen die ze aan de clientèle probeerden te slijten. Kwam er een transactie tot stand dan werd dat vaak door de verkoper gevierd met een glas jenever die in een groot glas bier werd verzonken en zo als een echte 'kopstoot' achterover werd geslagen, waarna de gebruikelijke verhalen over de toog gingen over de ontberingen die geleden werden om deze kostbaarheden van het wad naar de bewoonde wereld te transporteren. Niet zelden deden ook de kopers mee aan deze rituelen en het is dan ook meermaals gebeurd dat de kroegbaas enkele dagen later een klant er op moest attenderen dat er nog mossels van hem stonden te wachten..... Mosselen zijn in de loop der jaren, net als zoveel andere zee-producten van voedsel voor de armen omhoog gepromoveerd tot culinaire delicatessen, wat met name in de prijs merkbaar is geworden. Bij onze zuiderburen en de burendaaronder, in Frankrijk, werden nog veel meer mosselen geconsumeerd. Op een aantal ansichtkaarten uit die tijd moge blijken dat het 'rapen' van mosselen, wanneer men dat deed voor zijn levensonderhoud, nou niet bepaald een klus was die de gezondheid ten goede kwam. Het vele bukken en rapen in de herfstperiodes met weinig of geen beschermende kleding is de mensen aan te zien.

Kaart 1 stamt uit 1909, en toont een mosselraapster te Alençon (Frankrijk) na gedane arbeid.

Kaart 2 laat zien hoe de kustbewoonsters van in dit geval Calais hun kostje bij elkaar zochten in 1910.

Op kaart 3 zien we de mosselverkoopsters in de straten van Antwerpen met hun niet gekoelde waren op grove kruiwagens en in zakken. Ook het gebruik van hondenkarren voor het vervoer kwam voor.

Kaart 4, dit plaatje uit het België van 1908, laat ons zien dat ook de beter gesitueerden zich bij tijd en wijle vermaakten met het rapen van mosselen, waarbij men al aan de kleding kan zien dat het hier een volledig andere laag van de bevolking betreft. Het viel me ook meteen op dat de heren in dit gezelschap zich bij het zoeken vooral ook op de dames concentreerden.

Adres van de auteur:
j.kuiper47@kpnplanet.nl

NIEUW IN NEDERLAND

Samengesteld door Gerard D. Majoor

De Geaderde stekelhoren *Rapana venosa* (Valenciennes, 1846) al twee keer op het Nederlandse strand gevonden

Frank Perk

The veined rapa whelk found twice on the Dutch shore

Summary. On 11 December 2011 and 14 October 2012 specimen of the veined rapa whelk *Rapana venosa* were found on Dutch beaches. As of 2005 living specimens had been caught by fishing boats on the Netherland's Continental Platform (NCP), e.g. within 12 miles out of the coast of The Hague (Scheveningen). The recent records of the veined rapa whelk from Dutch beaches suggest expansion of this exotic carnivorous gastropod in the North Sea

Opwindende vondsten

Op 23 juli 2005 vond Klaas Post op het dek van een vissersboot in de haven van Stellendam een nog net levend exemplaar van de Geaderde stekelhoren *Rapana venosa* (Valenciennes, 1846). De boot was een Eurokotter die binnen de 12-mijl zone vanaf de kust op platvis had gevist (Vink & Post,

2005). In hetzelfde jaar zijn er in de Noordzee nog meer exemplaren gevangen (Nieweg et al., 2005). De Geaderde stekelhoren is een invasieve exoot die zich voedt met het vlees van tweekleppigen en die potentieel in mossel- en oestercultures aanzienlijke schade kan aanrichten. Reden om de verspreiding van deze soort nauwlettend te volgen.